

Bankszanálás mint új MNB-funkció – az MKB Bank szanálása*

Földényiné Láhm Krisztina – Kómár András – Stréda Antal – Szegedi Róbert

A szerzők jelen tanulmányban átfogó képet adnak az MKB Bank Zrt. sikeres szanálásának és reorganizációjának folyamatáról és az Európai Unióban az elsők között alkalmazott szanálási szabályozás gyakorlati megvalósulásáról. Bemutatják a szanálási feladatkörében eljáró Magyar Nemzeti Bank által használt szanálási eszközöket és jogosultságokat, hangsúlyozva a belföldi és európai uniós hatóságokkal, intézményekkel folytatott nélkülözhetetlen együttműködést. Következtetésként megállapítják, hogy a magyar pénzügyi stabilitás megóvásának egyetlen gyors és hatékony, közpénz felhasználása nélkül történő biztosítása az új szanálási eszköztár bevetése volt. A szanálási eljárással összefüggésben az MKB Bank Zrt. hitelezőit nem érte veszteség, a bank ügyfeleinek és üzleti partnereinek pénze mindvégig maximális védelmet élvezett.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: E48, H12, G01, G29

Kulcsszavak: MKB Bank, MNB, pénzügyi stabilitási rendszer, szanálás, szanálási hatóság, Szanálási törvény, Szanálási Alap

1. Bevezetés

A 2007-2008-as pénzügyi válság rámutatott, hogy a nemzetállamok nem rendelkeznek kellően hatékony eszközökkel a pénzügyi intézmények válsághelyzetének kezelésére. A Lehman Brothers bróker cég válságkezelése jól mutatta, hogy a fizetéseképtelenség szélére sodródó jelentősebb pénzügyi intézményeknél az elhúzódo és gyakran bizonytalan kimenetű felszámolási eljárás piaci zavarokat okozhat és veszélyt jelenthet a pénzügyi stabilitásra.

A legtöbb országban a felszámolási eljárás egyetlen valós alternatívája az állami pénzből megvalósuló bankmentés (ún. bail-out) volt, tőkeemelés vagy különböző garanciák formájában. Az Európai Unió Bizottsága (a továbbiakban: EU Bizottság)

* Jelen cikk a szerző nézeteit tartalmazza, és nem feltétlenül tükrözi a Magyar Nemzeti Bank hivatalos álláspontját.

Földényiné Láhm Andrea a Magyar Nemzeti Bank igazgatója. E-mail: lahmk@mnb.hu.

Kómár András a Magyar Nemzeti Bank főosztályvezetője. E-mail: komara@mnb.hu.

Stréda Antal a Magyar Nemzeti Bank vezető jogásza. E-mail: stredaa@mnb.hu.

Szegedi Róbert a Magyar Nemzeti Bank vezető közgazdasági szakértője. E-mail: szegedir@mnb.hu.

A kézirat első változata 2016. július 19-én érkezett szerkesztőségünkbe.

2008 októbere és 2011 októbere között 4,5 trillió euró összegben hagyott jóvá pénzügyi intézmények megsegítését célzó állami támogatást (*Európai Bizottság 2012a*).

A bankmentéshez szükséges összegeket a kormányok jellemzően csak állampapírok jelentősen megnövelt mértékű kibocsátása révén tudták előteremteni, mely több esetben a túlzott eladósodás révén az államháztartási egyensúly megbomlásával, a nemzetgazdaságok sérülékenységének növekedésével járt. A pénzügyi válság kezelése több esetben a szuverén államok válságává transzformálódott (pl. Írország, Görögország). Az állami bankmentések költsége végső soron az adófizetőket terhelte, ami sok esetben társadalmi elégedetlenséget vont maga után. Sürgetővé vált tehát egy olyan keretrendszer létrehozása, amely úgy képes orvosolni a pénzügyi intézmények válsághelyzetét, hogy nem veszélyezteti az államháztartási egyensúlyt és nem teszi sérülékennyé a nemzetgazdaságokat. A felszámolás és az állami bankmentés alternatívájaként a világ számos országában kialakították a szanalási keretrendszert, melynek keretében erős hatósági jogosítványok biztosítása mellett a válságkezelés finanszírozását nem az adófizetőkre, hanem elsődlegesen a bankok tulajdonosaira, végső soron pedig a pénzügyi szektor szereplőire terhelik.

A világ vezető gazdaságait tömörítő G20 által létrehozott Financial Stability Board (FSB) 2011-ben publikálta először a hatékony szanalási keretrendszerek főbb ismérveit (*FSB 2011; 2014*), mely szervezetként szolgált a szanalásra vonatkozó régiós és nemzeti szabályozások kialakításához. A Bizottság 2012-ben publikálta a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások helyreállítására és szanalása vonatkozó irányelv javaslatát (*Európai Bizottság 2012b*), mely több éves jogalkotási folyamat eredményeként 2014-ben került elfogadásra és kihirdetésre¹. A tagállamoknak az irányelvi rendelkezéseket 2014. december 31-ig kellett átültetniük a nemzeti jogukba, de a magyar Országgyűlés már 2014 nyarán, hetekkel az irányelv hatályba lépését követően – s az Európai Unióban elsőként – elfogadta az európai uniós hátterű nemzeti szanalási szabályozást². A magyar szanalási keretrendszer tehát 2014-től készen állt arra, hogy egy hazai pénzügyi intézmény akár a pénzügyi stabilitást is veszélyeztető válsághelyzetét ne adófizetői pénzekből kelljen orvosolni, hanem piaci finanszírozás mellett, a globális sztenderdeknek és legjobb gyakorlatoknak, valamint az európai uniós szabályozásnak megfelelő szanalási eszköztárral.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/59/EU irányelve (2014. május 15.) a hitelintézetek és befektetési vállalkozások helyreállítását és szanalását célzó keretrendszer létrehozásáról és a 82/891/EGK tanácsi irányelv, a 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/EU, 2012/30/EU és 2013/36/EU irányelv, valamint az 1093/2010/EU és a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról EGT-vonatkozású szöveg, OJ L 173, 12.6.2014, p. 190–348, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0059&from=HU>, letöltve: 2016. július 15.

² A pénzügyi közvetítőrendszer egyes szereplőinek biztonságát erősítő intézményrendszer továbbfejlesztéséről szóló 2014. évi XXXVII. törvény

2. Az MNB mint szanálási hatóság – új jogkörök, hatékonyabb beavatkozási lehetőségek

A szanálási keretrendszer egyik központi kérdése, hogy mely szervezet látja el a szanálási hatósági funkciókat. Magyarországon 2013. október 1-jétől a Magyar Nemzeti Bank (továbbiakban: MNB) került kijelölésre szanálási hatóságként. A hatásköri és a tevékenységi részletszabályok azonban csak 2014 nyarán, a szanálási irányelv implementálását követően jelentek meg, 60 napos felkészülési időt adva a hatóságoknak és a piaci szereplőknek.

A szanálási hatósági szerepkör jelentősen kiszélesítette az MNB ekkorra már más funkciókkal (pl. felügyeleti tevékenységgel) is megerősített hatáskörét, végső esetben arra is lehetőséget biztosítva, hogy a válsághelyzetbe került pénzügyi intézménynél az MNB átvegye a menedzsmentjogosultságok mellett a tulajdonosi jogok gyakorlását is.

2.1. A szanálás alá vonás feltételei

Az MNB akkor vonhat szanálás alá egy hitelintézetet vagy befektetési vállalkozást, ha annak kapcsán az alábbi három feltétel egyidejűleg teljesül:

- a) a felügyeleti feladatkörében eljáró MNB (a továbbiakban: Felügyelet) megállapítja, hogy az intézmény fizetéképtelen, vagy várhatóan fizetéképtelenné válik;
- b) a szanálási feladatkörében eljáró MNB megítélése szerint a körülményekre tekintettel nem valószínűsíthető, hogy a szanálási intézkedéseken kívül bármilyen más intézkedés – ideértve a Felügyelet, az intézmény, az önkéntes intézményvédelmi alap vagy más piaci szereplő intézkedéseit, a szanálási feladatkörében eljáró MNB által végrehajtható tőkeelemek leírására vagy átalakítására vonatkozó intézkedési lehetőséget is – megakadályozná az intézmény fizetéképtelenné válását;
- c) a szanálási feladatkörében eljáró MNB megítélése szerint a szanálást közérdek indokolja.

Az MNB-nek a szanálás alá vonáshoz tehát nem kell megvárnia a pénzügyi intézmény fizetéképtelenné válását – amikor a válságkezelés már kényszerpályán mozog –, hanem preventív jelleggel már akkor is beavatkozhat, ha megítélése szerint a fizetéképtelenné válás – hatósági intervenció nélkül – a közeljövőben, de legfeljebb 12 hónapon belül megvalósul. Fontos feltétel a közérdek fennállása is, hiszen ha a szanáláshoz nem fűződik közérdek, akkor a fizetéképtelen pénzügyi intézmény felszámolásra kerül.

2.2. A szanalási eszköztár

A szanalási feladatkörében eljáró MNB a következő szanalási eszközöket alkalmazhatja:

- a) vagyonerőtesítés (sale of business tool): az intézmény egyes részeinek vagy egészének értékesítése piaci szereplő részére;
- b) áthidaló intézmény alkalmazása (bridge institution tool): az intézmény egyes részeinek vagy egészének értékesítése áthidaló intézmény részére (hídbankra vagy híd befektetési vállalkozásra);
- c) eszközelkülönítés (asset separation tool): a szanalás alatt álló intézmény vagy az áthidaló intézmény egyes részeinek szanalási vagyonekezelőre történő átruházása;
- d) hitelezői feltőkésítés (bail-in tool): a hitelezők veszteségviselésre kényszerítése a szanalás sikere érdekében.

Az MNB egy szanalás során tetszőlegesen kombinálhatja a szanalási eszközöket, azaz a megkötéssel, hogy az eszközelkülönítést önállóan nem alkalmazhatja. Az MKB Bank Zrt. (továbbiakban: MKB Bank) szanalása során a vagyonerőtesítés és az eszközelkülönítés szanalási eszközök kerültek alkalmazásra.

2.3. A vagyonerőtelélek garanciális szerepe a szanalásban

A szanalás elrendelésével igen széleskörű jogosultságokat gyakorolhat az MNB, ezért a szabályozás a beavatkozás érintettjeit védő garanciális szabályokat is tartalmaz (pl. a hatósági fellépés szigorú jogszabályi előfeltételei, jogorvoslati lehetőség, kompenzációs szabályok), melyek közül kiemelkedő szerepe a független vagyonerőteléleknek van. A szanalási intézkedéseket főszabályként független értékelésekre kell alapítani, és ha ez időhiány vagy egyéb körülmény miatt előzetesen nem lehetséges, akkor az MNB saját, ideiglenes értékelése alapján meghozhatja a szanalási intézkedést, de utólag ebben az esetben is független értékelőt kell megbízni a szanalási hatóság saját számításainak felülvizsgálatával (ún. utólagos, végleges értékelés). A vagyonerőtelélek önálló típusa az a független értékelés, melynek célja annak megállapítása, hogy a tulajdonosok és a hitelezők hogyan jártak volna, ha az érintett intézmény nem szanalás, hanem felszámolás alá kerül. Jogszabályi előírás ugyanis, hogy a szanalással a tulajdonosok és a hitelezők nem járhatnak rosszabbul a felszámolási szcenárióhoz képest. Ha valamely tulajdonos vagy hitelező esetén a független értékelés azt az eredményt hozza, hogy számukra a felszámolás kedvezőbb eredménnyel járt volna, akkor a különbözetre igényt tarthatnak, melyet a Szanalási Alap fizet meg részükre.

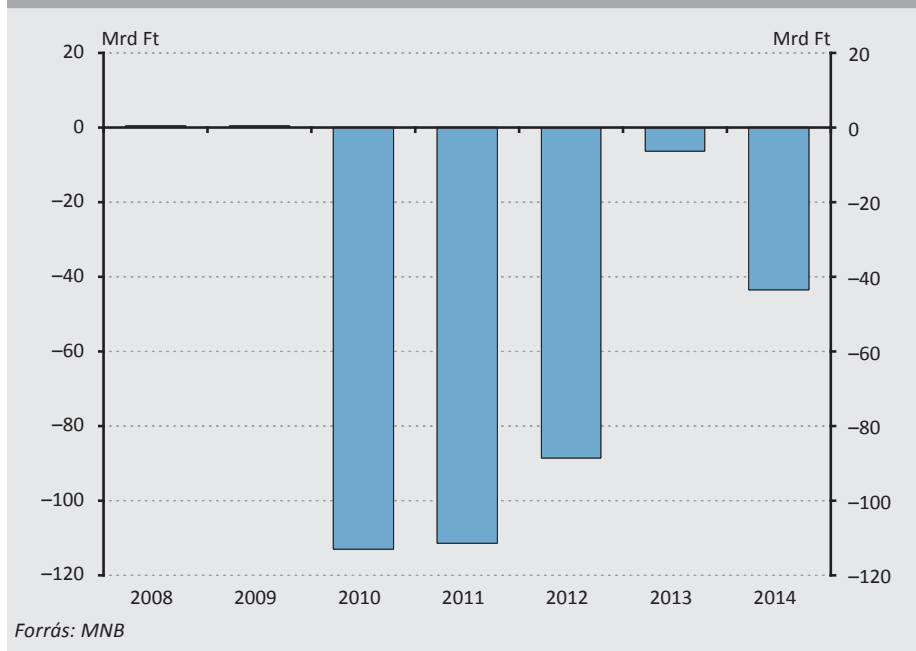
Az új funkció szabályozásának kialakítását követő néhány hónapon belül, már 2014 decemberében szembesülhettünk az első olyan helyzettel, melynek hatékony kezelésére csak a szanalási eszköztár kínált lehetőséget.

3. Az MKB Bank állam általi megvétele, majd szanálása alá vonása

A pénzügyi válság hatására jelentősen lecsökkent a hazai bankok hitelezési hajlandósága. A fenntartható gazdasági növekedés biztosításához – többek között – szükség volt arra, hogy a pénzügyi közvetítőrendszer ismét működőképes legyen, amihez erős és hitelezésben aktív bankok kellenek. Ennek a stratégiai célnak az elérése a bankrendszer jelentős átalakítását kívánta meg. A bankrendszer szükségszerű konszolidációja lassan haladt előre, aktív állami szerepvállalás vált szükségessé. A bankpiacot kivárás jellemezte, a bankok mérlegében lévő kockázatok miatt nem voltak felvásárlások, nem jelentek meg új szereplők. Emiatt az államnak kellett a katalizátor szerepét betöltenie a tulajdonosi struktúra átalakításában.

A 2007-2008-as pénzügyi válság kitörését követően az MKB Bank, döntően a piaci átlag feletti piaci részarányú és rendkívül rossz minőségű ingatlan-projekthitel kitettsége miatt az egyik legjelentősebb veszteséget szenvedte el a hazai bankok között. Mindemellett tulajdonosa, a Bayerische Landesbank is állami támogatásra szorult, a bajor állam 2008-ban 10 milliárd eurós támogatással mentette ki a Bayerische Landesbankot a pénzügyi válságból³, ezért az EU Bizottságával kötött átszervezési

1. ábra
Az MKB Bank adózás utáni eredménye
(2008-2014)



³ Európai Bizottság (2008): State aid: Commission approves state support for BayernLB http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-2034_en.htm

megállapodás értelmében egyszeri halasztás után, 2016 végéig értékesítenie kellett magyar leányvállalatát⁴.

A veszteségek miatt az MKB Bank tőkéjét a tulajdonosnak folyamatosan pótolnia kellett, és pótolta is, mégis előfordult, hogy a tőkeszint a minimális szabályozó szint alá süllyedt. A Bayerische Landesbank az MKB Bank hitelezési aktivitását, valamint a hosszú távú működést támogató fejlesztéseket is visszafogta, a gazdaság növekedéséhez nem tudott hozzájárulni. Mindez abba az irányba mutatott, hogy a tulajdonosok az MKB Bank hosszú távú működtetésére nem lesznek kellően elkötelezettek.

Az állam – elsősorban pénzügyi stabilitási szempontokat figyelembe véve – felismerte, hogy az MKB Bank megvásárlásával egy nyomott áron eladó, átalakítás után értékesíthető és a hitelezésben aktív szerepet vállaló bankhoz juthat (Nagy 2016). A vételár alakulásában döntő szerepe volt az MKB Bank jelentős piaci részarányt kitevő ingatlanprojekthitel-állomány veszteségtermelésének és a bank nem hatékony működésének.

1. táblázat							
Az MKB Bank mérlegfőösszeg és ingatlan-projekthitel szerinti piaci részesedése, valamint a bankrendszer és az MKB Bank költség/bevétel mutatója, (2008-2014)							
Mutató	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
MKB piaci részaránya a bankrendszerhez							
Mérlegfőösszeg	9%	10%	10%	9%	9%	7%	7%
Ingatlan projekthitel	36%	39%	40%	37%	36%	33%	33%
Üzemi költség/üzemi bevétel							
MKB Bank	60%	45%	67%	87%	86%	76%	60%
Bankrendszer	51%	43%	43%	40%	49%	42%	42%
Forrás: Az MNB adatai alapján számítva							

Az MKB Bank alapos átvilágítását követően az állam negatív áron vásárolta meg a bankot, amivel fedezetet teremtett az akkor várható további értékvesztésekre is, illetve elkerülte az adófizetők pénzének bankvásárlásra fordítását. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy a vásárlás során kialakult 55 millió eurós vételár (17 milliárd forint) feltétele volt, hogy a Bayerische Landesbank engedje el az MKB Bank számára nyújtott még esedékes 100 millió eurós (31 milliárd forint) kölcsönt, illetve a még fennálló 170 millió eurós (53 milliárd forint) alárendelt kölcsöntöke visszafizetését. Így az állam a bankot valójában negatív értéken, –215 millió euróért (–67 milliárd forintért) vette meg. Az így keletkezett rendkívüli eredmény, ami az eredménytartalékba került, részben stabilizálta a bank tőkepozícióját. Bizonytalan, hogy ez a mértékű feltőkésítés a vásárlásban megnyilvánuló állami szerepvállalás hiányában megvalósult volna-e.

⁴ Európai Bizottság (2012): State aid: Commission approves restructuring aid to BayernLB subject to repayment of €5 billion of aid http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-847_en.htm

2014 decemberében az európai eszközminőségi vizsgálat (Asset Quality Review – AQR) eredményének ismeretében vált egyértelművé, hogy a jelentős értékvesztés-hiánnyal küzdő és – külső beavatkozás hiányában – 12 hónapon belül várhatóan fizetéképtelenné váló MKB Bank tartós életképességének helyreállítására a magyar pénzügyi stabilitás megóvása érdekében az egyetlen gyors és hatékony, közpénz felhasználása nélküli lehetséges megoldás az új szanálási eszköztár bevetése.

A fenti körülmények következtében 2014 végére az MNB értékelése alapján a 2.1. fejezetben szereplő mindhárom szanálási feltétel fennállt, tehát a bank beavatkozás nélkül valószínűleg fizetéképtelenné vált volna egy éven belül, és ezt a helyzetet a nagy valószínűséggel a szanáláson kívül más eszközzel nem lehetett volna elhárítani, valamint a szanálást közérdek indokolta. A szanálási feltételek megállapításakor az MNB a rendelkezésre álló idő rövidege miatt ideiglenes értékelést végzett, amely alapul szolgált a szanálási akciótervben meghatározott szanálási intézkedések végrehajtásához, és amelyet egy kirendelt független értékelő által készült utólagos, végleges értékelés megerősített.

4. A szanálási akcióterv és annak végrehajtása

A szanálás lefolytatásához az MNB-nek szanálási akciótervet kellett készítenie, amely tartalmazta a szanálási célok eléréséhez szükséges szanálási és reorganizációs intézkedéseket és alkalmazásuknak tervezett menetét, valamint a szanálás finanszírozási tervét, a Szanálási Alap várható hozzájárulását.

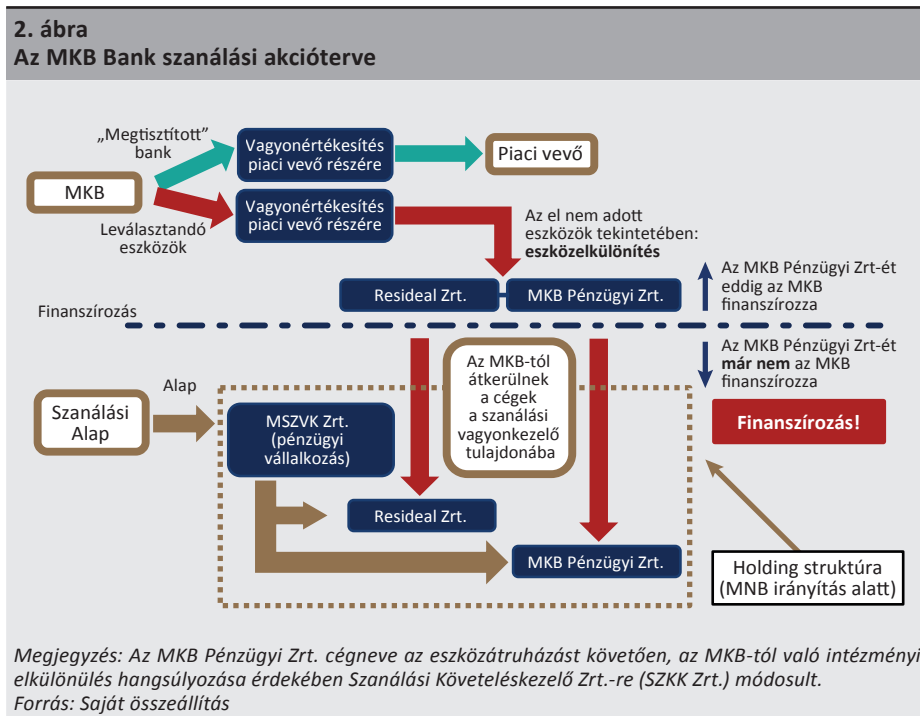
4.1. A szanálási akcióterv szerkezete és a szanálási célok

A pénzügyi közvetítőrendszer egyes szereplőinek biztonságát erősítő intézményrendszer továbbfejlesztéséről szóló 2014. évi XXXVII. törvényben (továbbiakban: Szantv.) meghatározott szanálási célok közül az MNB az alábbi, egyenrangú szanálási célok elérését kívánta érvényre juttatni az MKB Bank szanálásával kapcsolatban:

- az állam által bármilyen formában nyújtható rendkívüli pénzügyi támogatás szükségességének és felhasználásának minimalizálása révén a közpénzek védelme;
- a kritikus funkciók ellátásbeli folytonosságának biztosítása;
- a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitását veszélyeztető hatások kialakulásának kiküszöbölése vagy a kialakult hatások megszüntetése;
- a betétbiztosítási rendszer – ideértve az Országos Betétbiztosítási Alap – által biztosított betétek és a befektetés védelmi rendszer – ideértve Befektető-védelmi Alap – által biztosított befektetések védelme;
- az ügyfelek pénzeszközeinek és vagyonának védelme; valamint a betétesek és befektetők bizalmának fenntartása a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása érdekében.

A szanalási akcióterv az alábbi, egymásból következő lépések végrehajtásával kívánta elérni a fenti szanalási célokat.

- az MKB Bank működésének racionalizálása, a csoportszintű befektetések átalakítása, működési költségek lefaragása, a hatékonyság javítása, és ezáltal a jövedelmezőség helyreállítása;
- a szanalás elrendeléséhez vezető problémák kialakulását okozó eszközök leválasztása a mérlegből vagyontértékesítés és eszközelkülönítés szanalási eszköz alkalmazásával;
- majd a folyamat végén az MKB Bank piaci feltételek mellett történő értékesítése (vagyontértékesítés szanalási eszköz alkalmazásával).



4.2. Reorganizációs intézkedések és vagyontértékesítés

Az MKB Bank hosszú távú életképességének helyreállítása és egy válságálló bank alapjainak megteremtése érdekében a szanalás elrendelését követően haladéktalanul megkezdődött – a szanalási akciótervvel összhangban – a szanalási és reorganizációs intézkedések végrehajtása.

A szanálási célok és intézkedések megfelelő érvényre juttatása érdekében az MNB a szanálási jogosultságokat a szanálás elrendelését követően négy szanálási biztoson keresztül gyakorolta. A szanálási biztosok az MKB Bank igazgatóságának és közgyűlésének jogkörében jártak el az MNB által meghatározott keretek között. A szanálási eljárás és a reorganizáció tervek szerinti alakulása lehetővé tette, hogy az MNB 2015 júliusában visszahívja a kirendelt szanálási biztosokat (*MNB 2015a*). Ezzel egyidejűleg az MKB Bank megújult igazgatósága ismét jogosultságot szerzett az igazgatósági jogkörök gyakorlására, azzal együtt, hogy a tulajdonosi jogokat továbbra is az MNB gyakorolta a Pénzügyi Stabilitási Tanácson keresztül.

A reorganizáció keretében leépítésre kerültek az MKB Bank kereskedelmi banki alaptervekenységét nem szolgáló, veszteséget termelő és tőkét túlzottan lekötő üzletágak. Az átalakítási program első lépéseként még 2014 decemberében az MKB Bank értékesítette majdnem teljes kisebbségi részesedését az MKB biztosítótársaságokban a többségi tulajdonos Versicherungskammer Bayern részére, a veszteséges működés miatt szükséges további tőkeinjekciók elkerülése érdekében. Az MKB Bank egy százalék tulajdoni részesedést megtartott, mindemellett az exkluzív stratégiai együttműködés továbbra is folytatódik.

A leányvállalatok átalakítása keretében rendezésre került az Euroleasing cégcsoport tulajdonosi szerkezete. A felek megállapodása alapján a cégcsoport szétválásával az MKB Bank 100 százalékos tulajdonába kerültek a gépjármű-finanszírozási üzletágat alkotó cégek, a társtulajdonos pedig átvette a gépjármű-kereskedelemmel, biztosításközvetítéssel foglalkozó cégeket. A megállapodás alapján a flottakezeléssel foglalkozó MKB-Euroleasing Autópark Zrt. közös értékesítésre került. A szétválasztási folyamat teljes lezárultát követően az MKB Bank tőkehelyzete javult, jelentős potenciális veszteséget sikerül elkerülni, miközben az MKB Bankhoz került cégek irányítási jogainak átvétele hozzájárult ezen cégek értékének növekedéséhez, ami végső soron az MKB Bank kedvezőbb feltételekkel történő értékesítését is elősegítette.

A reorganizáció keretében sor került az MKB Bank működésének racionalizálására és a felesleges költségtényezők megszüntetésére, így többek között a fiókok számának csökkentésére, a szervezeti struktúra és a vezetői pozíciók számának racionalizálására, a szállítói szerződések felülvizsgálatára. A középtávú jövedelmezőség biztosítása érdekében 2015-ben elindított, átfogó, 20 százalékos költségcsökkentési program teljes hatása 2016 végéig fog megjelenni.

Kiemelt figyelmet kapott továbbá az MKB Bank középtávú stratégiájának meghatározása. Ennek keretében megkezdődött a kockázatkezelés módszertanának és informatikai hátterének fejlesztése, egy központi üzleti támogató terület kialakítása, a termékportfólió felülvizsgálata, az ügyfélkapcsolatok elmélyítése tanácsadói jellegű szolgáltatásokkal, a befektetési szolgáltatások fejlesztése és a digitális banki szolgáltatások feltételeinek kialakítása.

A szanalási akcióterv szerint az MKB Bankról leválasztásra kijelölt eszközöket (hitelköveteléseket) először az átláthatóság és a minél magasabb vételár elérése érdekében a vagyoneértékesítés szanalási eszköz alkalmazásával kellett értékesíteni a piacon, így megfelelően érvényre juthatott a lehetséges vevőként számba vehető piaci szereplők hatósági kényszertől mentes, rossz eszközök vételére irányuló akarat. A fennmaradó, piacon nem értékesíthető eszközök kerültek az eszközelkülönítés keretében leválasztásra. A vagyoneértékesítés esetén a Szantv. az alábbi szigorú eljárási követelmények betartását írja elő:⁵

- a) az értékesítésnek a lehető legátláthatóbbnak kell lennie, figyelembe véve a körülményeket és különösen a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása fenntartásának szükségességét;
- b) az értékesítés során kizárólag objektív szempontok alapján tehető megkülönböztetés a lehetséges átvevők között;
- c) egyik lehetséges átvevő sem juthat tisztességtelen piaci előnyhöz az értékesítés révén;
- d) az értékesítés során figyelembe kell venni a szanalási intézkedés gyors végrehajtásának szükségességét, és a szanalási célok megvalósulásának lehető legteljesebb biztosítását;
- e) az értékesítés során az intézményben lévő tagsági részesedés, illetve eszközök és források értékesítési árának maximalizálására kell törekedni, figyelembe véve a szanalási célokat is;
- f) nem állhat fenn összeférhetlenség.

A piaci értékesítés több irányban zajlott. Nemzetközi szinten elismert tanácsadó cég közreműködésével lebonyolított nyílt piaci eljárásban befektetők pályázhattak a leválasztandó portfólió csomagban, illetve egyedi ügyletek szintjén történő megvásárlására. A potenciális befektetők adatszobán keresztül ismerhették meg a leválasztandó portfólió elemeit, és tehettek vételi ajánlatot. Szindikált hitelpartnerekkel is folytak egyeztetések az MKB Bank meghatározott ügyletekben fennálló részesedéseinek értékesítésére a vagyoneértékesítés szanalási eszköz alkalmazásának elősegítése céljából.

Az MNB-nek az MKB Bank esetében a fenti feltételek figyelembe vételével összesen 130 milliárd forint bruttó kitettséget jelentő állományt sikerült közel 100 milliárd forintos vételáron értékesítenie piaci szereplők részére a vagyoneértékesítés szanalási eszköz alkalmazásával. A Szantv. adta lehetőséggel élve egy esetben került sor szindikált hitelezőpartner részére történő értékesítésre az ármaksimalizálás elérése

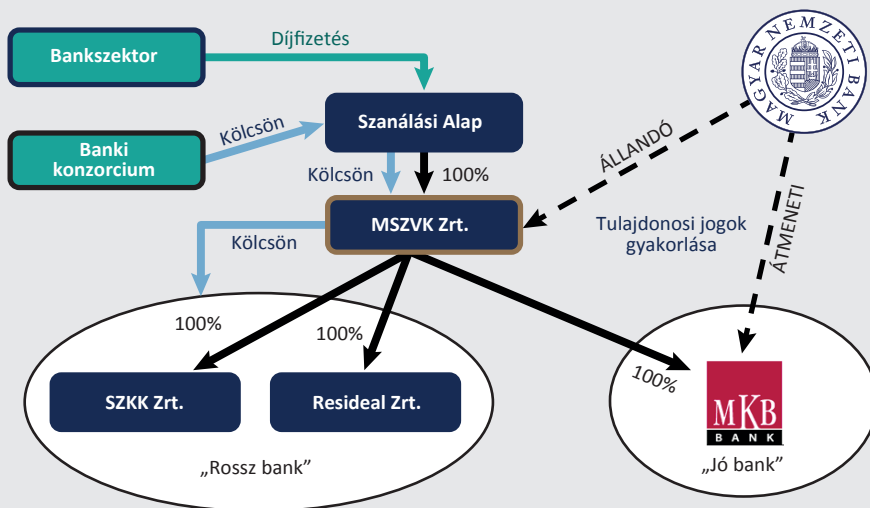
⁵ Szantv. 42. § (2) bekezdés

érdekében. Nyílt értékesítésre ebben az esetben azért nem került sor, mert a portfólió átruházásának elmaradása jelentősen hátráltatta volna a vagyoneértékesítés hatékonyságát, mivel más átvevő számára jelentőséggel nem bíró rossz eszközök szükségszerűen alacsonyabb értéket képviseltek volna, az ügyletek együttesen az eszközök összefüggő csoportjának minősülnek, így azok a szindikált hitelpartnernek számára szükségszerűen nagyobb értéket jelentenek, mint más piaci szereplő számára. Az MNB eljárása teljes mértékben összhangban volt a Szantv. és az európai uniós jog vonatkozó rendelkezéseivel, amelyek több esetben is eltérést engednek a fenti szigorú feltételektől, így – többek között – ha az említett követelményeknek való megfelelés alááná a vagyoneértékesítés szanálási eszköz hatékonyságát (MNB 2015b).

4.3. A toxikus, piacon nem értékesíthető eszközállomány hatósági úton történő leválasztása

A piacon nem értékesíthető eszközök az eszközelkülönítés szanálási eszköz alkalmazásával kerültek az MKB Bankról leválasztásra és szanálási vagyonekezelőhöz (Magyar Szanálási Vagyonkezelő Zrt., a továbbiakban MSZVK Zrt.) átruházásra, az alábbi folyamat szerint:

3. ábra
Az eszközelkülönítés alkalmazása



Forrás: Saját összeállítás

Az eszközelkülönítés során az MNB figyelembe vette az alkalmazás törvényi feltételeinek teljesülését⁶:

- a) az érintett eszközök piacán olyan helyzet áll fenn, amelyben az eszközök vagyoneértékesítési eszköz útján történő értékesítése hátrányosan érinthetne egy vagy több pénzügyi piacot;
- b) az átruházás a szanálás alatt álló intézmény vagy áthidaló intézmény megfelelő működésének biztosításához szükséges; vagy
- c) az átruházás az értékesítésből, végelszámolásból és felszámolásból származó bevételek maximalizálásához szükséges.

A szanálási vagyongazdálkodó mint sajátos piaci szereplő

A szanálási vagyongazdálkodó egy sajátos státusszal rendelkező pénzügyi intézmény, mely csak az állam vagy a Szanálási Alap tulajdonában vagy ellenőrző befolyása alatt állhat, és amelyet azzal a céllal hoznak létre, hogy egy vagy több szanálás alatt álló intézmény vagy áthidaló intézmény eszközeinek, forrásainak, jogainak és kötelezettségeinek egy részét vagy összességét átvegye.

Magyarországon jelenleg egyetlen szanálási vagyongazdálkodó létezik, a pénzügyi vállalkozásként felügyeleti engedéllyel rendelkező MSZVK Zrt.-t, mely a Szanálási Alap 100 százalékos leányvállalataként jött létre 2015 őszén 200 millió forint jegyzett tőkével és 1,8 milliárd forint tőketartalékkal, azzal az elsődleges céllal, hogy az akkor még szanálás alatt álló MKB Banktól átvegye a piaci úton nem értékesíthető, a szanálási akcióterv szerint leválasztandó portfólióelemeket.

Az MSZVK Zrt. azzal a céllal kezeli a hozzá került portfólióelemeket, hogy azok értékét egy későbbi értékesítés útján, vagy más módon maximalizálja. Az MKB Bank szanálását követően az MSZVK Zrt. más hitelintézetek szanálása során is elláthatja a szanálási vagyongazdálkodói szerepkört, így – a mindenkori döntéshozói szándéktól függően – nemcsak rövid távon, hanem közép- és hosszú távon is szolgálhatja a pénzügyi stabilitás fenntartását.

Az MNB koncepciójának megfelelően a szanálási vagyongazdálkodó határozatlan időre jött létre, holdingszerű struktúrában. A holdingstruktúra kialakításával külön leányvállalatok kezelhetik a különböző szanálások során az egyes intézményektől átvett eszközöket, ami erősíti a transzparenciát és mérhetővé teszi az egyes portfóliók

⁶ Szantv. 54. §.

teljesítményét. Emellett jelentős költséghatékonyságot is jelent a struktúra, hiszen a közös szolgáltatásokat (pl. számvitel, HR, beszerzés, üzemeltetés) ki lehet szervezni a holding-nyavállalathoz (MSZVK Zrt.), illetve az ingatlankezelést a holding alá tagozódó ingatlankezelőhöz.

Az MSZVK Zrt. működésének és a leválasztandó portfólióért az MSZVK Zrt. által az MKB Banknak fizetendő vételár biztosításához szükség volt a Szanálási Alap segítségével (lásd a keretes írást).

A Szanálási Alap szerepe az MKB Bank szanálásának finanszírozásában

A Szanálás Alap (a továbbiakban: Alap) 2014 nyarán jött létre önálló jogi személyként, azzal a céllal, hogy a szanálási műveletekhez szükséges forrásokat biztosítsa.

Az Alap fő bevételét – az Országos Betétbiztosítási Alaphoz és a Befektetővédelmi Alaphoz hasonlóan – a piaci szereplők befizetései jelentik, a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások kockázat alapú éves díjat fizetnek. Az Alapnak 10 év alatt kell elérnie a jogszabályok által meghatározott célszintjét (2014-2024 között nagyságrendileg 82 milliárd forint). Előfordulhat azonban, különösen a feltöltési szakasz kezdetén, hogy a szanálás végrehajtásához szükséges összeg nem áll rendelkezésre az Alapban, ezért a jogszabály lehetővé teszi, hogy az Alap feladatai végrehajtásához hitelt vegyen fel, vagy kötvényt bocsásson ki.

Az Alap az MKB Bank sikeres szanálásához több alkalommal és többféle módon járult hozzá. Egyrészt 2015 őszén, a Magyar Szanálási Vagyonkezelő Zrt. (MSZVK Zrt.) alapításakor a 2 milliárd forintnyi alapítói tőkejuttatással megteremtette az egyik létfontosságú előfeltételét az MKB Bankról szanálási eszközökkel leválasztandó portfólió fogadásának, másrészt 2015 decemberében az eszközelkülönítéshez és a vagyonértékesítéshez szükséges, közel 100 milliárd forintnyi külső finanszírozást is biztosította, amelynek segítségével az MSZVK Zrt. képes volt az MKB Banktól megvásárolni a leválasztott portfóliót.

Az MSZVK Zrt. alapításához szükséges kiadásokra még volt fedezete az Alapnak a piaci intézmények 2014 óta felhalmozott befizetéseiből, azonban a leválasztott portfólió vételárának biztosításához már külső forrást kellett bevonnia. Az Alap igazgatótanácsa vizsgálta a kölcsönfelvétel és a kötvénykibocsátás lehetőségét, ajánlatokat kért be a piaci szereplőktől, majd minden releváns körülményt mérlegelve a hitelfelvétel mellett döntött. A legkedvezőbb ajánlatot benyújtó K&H Bank Zrt. kapott konzorciumalapítási megbízást, melynek

eredményeképpen az Erste Bank Hungary Zrt., a K&H Bank Zrt., az OTP Bank Nyrt. és az UniCredit Bank Hungary Zrt. alkotta konzorciummal kötött az Alap finanszírozási megállapodást⁷, majd a felvett hitelt továbbadta 100 százalékos leányvállalatának, az MSZVK Zrt.-nek.

A fentiek jól mutatják, hogy az Alap az MKB Bank szanálása során megfelelően ellátta jogszabályi feladatát, és adófizetői pénzek bevonása nélkül, részben a felhalmozott befizetésekből, részben külső piaci forrásból biztosította a szanáláshoz szükséges összegeket. A Szanálási Alap hatékony közreműködése nélkül az MKB Bank szanálása nem lett volna megvalósítható.

Az eszközelkülönítés szanálási eszköz alkalmazásakor szintén kiemelt szerep jutott az MNB által kirendelt független értékelők által végzett utólagos, végleges értékeléseknek, amelyek alapján meghatározásra került az MKB Banktól leválasztásra kijelölt portfólióelemek egyedi és portfóliószintű piaci értéke. Az MKB Bank vagyoneértékesítés szanálási eszköz keretében nem értékesíthető bruttó 214 milliárd forint értékű eszközei két lépcsőben kerültek az MKB Banktól leválasztásra. Először az MKB Bank kizárólagos tulajdonában álló MKB Pénzügyi Zrt.-hez (követelések) és Resideal Zrt.-hez (ingatlanok) kerültek átadásra, majd e két leányvállalat által kibocsátott részvények, valamint a Banknak az MKB Pénzügyi Zrt.-vel szemben fennálló hitelkövetelése az MSZVK Zrt.-hez került átruházásra az eszközelkülönítés keretében (MNB 2015c). Az MKB Pénzügyi Zrt. cégneve az eszközátruházást követően, az MKB-tól való intézményi elkülönülés hangsúlyozása érdekében Szanálási Követeléskezelő Zrt.-re (SZKK Zrt.) módosult.

Az MKB Bank az átruházott eszközökért a kedvezőtlen piaci körülményekből származó alacsony piaci értéküket 32 milliárd forinttal meghaladó ellenértékhez (tényleges gazdasági érték – a bruttó könyv szerinti kitettség 45 százaléka) jutott annak érdekében, hogy tőkehelyzete stabilizálódjon. Az átruházott eszközökért kapott ellenérték és azok piaci értékének a különbözete az európai uniós jog alapján állami támogatásnak minősül, amelyet az Európai Bizottság 2015 decemberében a belső piaccal összeegyeztethetőnek minősített a benyújtott szerkezetátalakítási terv és az intézmény vonatkozásában tett kötelezettségvállalások alapján (Európai Bizottság 2015).

⁷ A Szanálási Alap által felvett konzorciális hitelért a *Szantv. 133. § (5)* bekezdése alapján az állam készfizető kezesként felel a Kormány által jóváhagyott összegig. Az érintett hitelügyletre vonatkozó kormánydöntés az „1861/2015. (XII. 2.) Korm. határozat az MKB Bank Zrt. szanálása tekintetében felmerülő állami szerepvállalásról” (Magyar Közlöny 2015), mely legfeljebb 45 500 millió forint és 166,9 millió euró összegű hitel felvételére vonatkozik és az állam részére fizetendő kezességvállalási díjat is meghatároz. Míg az Országos Betéttbiztosítási Alap és a Befektető-védelmi Alap hitelfelvételéhez jogszabály alapján járó állami készfizető kezesség vállalásáért az államnak nem jár ellentételezés, a Szanálási Alap díjat fizet az államnak az ilyen típusú biztosíték nyújtásáért. Az állami költségvetés tehát nem finanszírozta a Szanálási Alapot és az MKB Bank szanálását, hanem jogszabályi kötelezettség alapján készfizető kezes volt a forrásbevonásnál, amiért anyagi ellentételezést kap, tehát jövedelmet realizál az ügyleten.

Állami támogatások (State aid) európai uniós keretrendszere⁸

Állami támogatás nyújtása főszabály szerint tiltott, azonban bizonyos típusú támogatások a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthetők, ennek megítélésre az EU Bizottsága kizárólagos hatáskörrel rendelkezik. Egy intézkedés európai uniós jogi értelemben vett állami támogatásnak minősül, ha

- 1) valamely vállalkozást/terméket szelektív előnyben részesít,
- 2) az állam által ellenőrzött forrásból származik,
- 3) torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, és
- 4) érinti a tagállamok közti kereskedelmet.

A Szanálási Alap, valamint az OBA eszközeinek válságkezelési célú felhasználása, ideértve a szanálási vagyongazdálkodón keresztül nyújtott támogatást is – a Bizottság által kiadott irányadó közlemény (*Európai Bizottság 2013⁹, 64. pont*) szerint – állami támogatásnak minősül.

Hitelintézetnek nyújtandó állami támogatást a Bizottság akkor tekint a belső piaccal összeegyeztethetőnek és ebből következően akkor hagyja jóvá annak nyújtását, ha az valamely tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére szolgál. Az állami támogatás jóváhagyásához szerkezetátalakítási tervet kell benyújtani a Bizottsághoz, amelynek tartalmaznia kell, hogy az intézmény milyen módon kívánja a problémákhoz vezető okokat megszüntetni és biztosítani a hosszú távú, állami támogatások nélküli életképességhez történő visszatérést. A Bizottság abban az esetben nyilvánítja a belső piaccal összeegyeztethetőnek és így megengedettnek az állami támogatást, ha az intézmény tulajdonosai és hitelezői megfelelő mértékben viselik az intézménynél felmerült veszteségeket, valamint az intézményre vonatkozóan olyan magatartásbeli és szerkezetátalakítási kötelezettségeket vállalnak, amelyek megvalósítása lehetővé teszi az intézmény problémáihoz vezető okok kiküszöbölését, és az állami támogatás nyújtotta előnyből származó esetleges versenytorzító hatásokat minimalizálják.

⁸ Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 107-109. cikke által, valamint ezek alapján megalkotott vagy elfogadott uniós jog aktusok – többek között rendeletek, iránymutatások és közlemények – által létrehozott keretrendszer

⁹ „A bankokról szóló közlemény”

Az MSZVK Zrt. által a társasági részesedésekért fizetett ellenérték azért minősül állami támogatásnak, mert az MSZVK Zrt. közigazgatási hatósági irányítás alatt álló intézmény, így a forrás felhasználásakor nem kizárólagosan piaci, hanem legalább bizonyos mértékben állami szempontok érvényesültek. Ahogy fentebb kifejtésre került, az állami támogatás összege nélkülözhetetlen az MKB Bank tőkehelyzetének helyreállításához és ahhoz, hogy annyi saját tőkéje legyen, ami – az új üzleti tervre is tekintettel – elegendő arra, hogy a veszteséges működés helyett jövedelmező működést folytasson. A piaci árnál magasabb vételár ellentételezéseként az MNB a Bizottság határozata alapján az MKB Bank által kibocsátott valamennyi részvényt – a későbbi piaci értékesítés kötelezettsége mellett – az MSZVK Zrt.-re ruházta át, amely így az MKB Bank kizárólagos tulajdonosává vált.

A szanalási keretrendszer egyik meghatározó alapelve, hogy az intézmény felmerülő veszteségeit elsődlegesen saját tulajdonosaiknak kell viselniük.¹⁰ Az Európai Unió Bizottsága az állami támogatások értékelése tekintetében kialakított gyakorlata alapján egy intézmény csak úgy részesülhet állami támogatásban, ha a tulajdonosa – jelen esetben a Magyar Állam – megfelelő arányban, vagyis a lehető legnagyobb mértékben részt vesz az MKB Bank veszteségeinek viselésében. A Bizottság közleménye szerint a támogatást a szükséges minimumra kell korlátozni (*Európai Bizottság 2009, 22. pont*), a támogatás kedvezményezettjének (jelen esetben az MKB Banknak) pedig megfelelő mértékben hozzá kell járulnia a szerkezetátalakítási költségekhez, és a lehetséges mértékig a tulajdonosokkal együtt saját forrásból kell finanszíroznia az átalakítást (*Európai Bizottság 2013, 15. pont*). A megfelelő teherviselést rendszerint először az elsődleges alapvető tőkéből (CET1 tőkéből) kell biztosítani (*Európai Bizottság 2013, 41. pont*). Ennek elégtelensége esetén a tőkehiány csökkentését a kiegészítő alapvető (AT1 tőke), majd a járulékos tőkeelemekből (T2 tőke) történő pótlással kell folytatni ezek veszteségviselő képességének erejéig. Tekintettel azonban arra, hogy az MKB Bank tőkéje kizárólag CET1 tőkéből állt, és így AT1 és T2-ből történő veszteségcsökkentésre nem volt lehetőség, az MKB Bank tulajdonosa általi megfelelő teherviselés az MKB Bank által kibocsátott, a Magyar Állam kizárólagos tulajdonában álló összes részvénynek az állami támogatást nyújtó MSZVK Zrt.-re történő, az állami támogatás folyósításával egy időben, jelképes ellenérték fejében történő átruházásával lehetett biztosítani. Az EU Bizottsága határozatában rögzíti, hogy az MKB Bank tulajdonosa (Magyar Állam) a lehető legnagyobb mértékben hozzájárult a terhek viseléséhez.

A fenti reorganizációs és szanalási intézkedésekkel az eltervezetteknek megfelelően megvalósult az MKB Bank portfóliójának megtisztítása, továbbá a hosszú távú életképesség és jövedelemtermelő-képesség helyreállításának megalapozása. A Bizottság rögzítette, hogy az eszközkülönítés szanalási eszköz alkalmazása összhangban áll a Bizottság vonatkozó közleményeivel és a döntő részben 2019 végéig vállalt kötelezettségvállalások megfelelő biztosítékot nyújtanak az állami támogatásból eredő versenytorzító hatások korlátozására.

¹⁰ Szantv. 20. § (1) bekezdés a) pont

Az MKB Bank vállalásai a szerkezetátalakítási tervhez kapcsolódóan

Az MKB Bank szerkezetátalakítási terve végrehajtásának biztosításán túl a magyar hatóságok – a vonatkozó EU-s versenyjogi szabályozással és a kapcsolódó joggyakorlattal összhangban – azt is vállalták az EU Bizottság felé, hogy a következő **vállalások** (*commitments*) betartását is kikényszerítik **az MKB Bank és leányvállalatai vonatkozásában**:

1. A veszteséget generáló üzletágak értékesítése;
2. A kereskedelmi ingatlanok hitelezésének megszüntetése és a meglévő állomány jelentős mértékű leépítése;
3. Lakossági devizahitelezés tilalma, vállalati devizahitelezés csak természetes fedezettség esetén lehetséges;
4. Költségcsökkentés;
5. A kockázatkezelési rendszerek fejlesztése;
6. Osztalékfizetési tilalom;
7. Bizonyos befektetések korlátozása (pl. alacsony hitelminősítési értékpaírok vásárlásának tilalma);
8. Az MKB Bank részvényeinek szabályozott piacra történő bevezetése;
9. A mérlegfőösszeg és a kockázattal súlyozott eszközérték (*risk-weighted assets – RWA*) növekedésének korlátozása;
10. Bizonyos összeghatár feletti felvásárlások korlátozása (ilyeneknél az EU Bizottsága egyedi engedélyre szükséges);
11. A marketingkiadások meghatározott szint alá szorítása;
12. Az állami támogatásra történő hivatkozás tilalma a hirdetésekben;
13. Javadalmazási plafon (az állami támogatás visszafizetéséig);
14. Az MKB Bank részvényei 100 százalékának értékesítése 2016. június 30-ig;
15. Az agresszív kereskedelmi gyakorlat tilalma;
16. A vállalások teljesítését nyomon követő megbízott (*Monitoring Trustee*) megbízása a szerkezetátalakítási időszak idejére;
17. A szerkezetátalakítási terv változásainak bejelentése (*re-notification*) az EU Bizottság felé.

A vállalások részletes ismertetése megtalálható a Bizottság döntésének nyilvános változatában (*Európai Bizottság 2015:28-33, 1. melléklet*).

4.4. Az MKB Bank értékesítése

Miután az MKB Bank a vagyoneértékesítés és eszközkelkülönítés szanalási eszközökkel megszabadult toxikus eszközállományától, valamint a végrehajtott reorganizációs intézkedések is hozzájárultak megerősödéséhez, a részvényeinek piaci értékesítése a Bizottság határozatában előírt feltételek szerint – nyílt, átlátható, versenyfeltételeket alkalmazó, hátrányos megkülönböztetéstől mentes és az európai unió versenyjogi értelemben vett állami támogatásokra vonatkozó előírásoknak megfelelően – zajlott le.

A fenti feltételek teljesítését támogatta, hogy az értékesítési folyamatot a Bizottság által kiválasztott Monitoring Trustee, a Bizottság által támasztott elvárások érvényesülését vizsgáló független tanácsadó cég felügyelte. Az MKB Bank részvényeinek értékesítéséhez az MNB igénybe vette egy, a bankok értékesítésében jártas globális befektetési bank segítségét. Az értékesítés előkészítése során több tucat szakmai, banki és egyéb befektető került közvetlen megkeresésre nyílt eljárásban. A folyamat közben, a befektetői tárgyalások során láthatóvá vált, hogy banki szereplők nem mutattak érdeklődést, elsősorban tőkealapok voltak hajlandók részletesen átvizsgálni a bankot, illetve vételi ajánlatot tenni.

Az átláthatóság érdekében az ajánlattevőkkel kapcsolatos eladói elvárásokat, illetve a vevők által kért információkat az MKB Bank egy minden ajánlattevő által látható, úgynevezett virtuális adatszobán keresztül osztotta meg a vételi szándékukat kifejező érdeklődőkkel.

Az ajánlatok elbírálásánál az MNB számára az eladási ár maximalizálása bírt a legnagyobb jelentőséggel, miközben pénzügyi stabilitási szempontokat is figyelembe vett azzal, hogy a vevőkkel szemben minőségi kritériumokat állított fel, illetve jelentős, az MKB Bank jövőbeni tőkemegfelelését és stabilitását támogató vállalásokat követelt meg a vevőktől. Az MNB tehát az értékelés során két szempontnak történő megfelelést vett figyelembe: (1) a piaci magánbefektetői szemléleten alapuló ármaximalizálást elsődleges szempontnak tekintő állami támogatások EU-s keretrendszerének történő megfelelést és (2) az ár mellé a pénzügyi stabilitási érdekeket felsorakoztató szanalási hatósági szemléletet. Az értékelési szempontrendszerben a két szemlélet egyszerre kellett érvényesíteni. Ennek érdekében egy külső tanácsadó cég arra kapott megbízást, hogy a nyertes ajánlattevő kiválasztási szempontjainak kidolgozásában a nemzetközi gyakorlati tapasztalatok beépítésére vonatkozó tanácsadással vegyen részt, ezzel is biztosítva a diszkriminációmentes eljárást. Az összegzett legjobb nemzetközi tapasztalatok felhasználásával kialakított értékesítési eljárás egyesítette a különféle elvárásoknak való megfelelést.

Kötelező érvényű vételi ajánlatot végül csak tőkealapok tettek, azok közül egyértelműen az ajánlott vételár mértéke bírt döntő jelentőséggel a végleges eredmény tekintetében. A vételár értékelése során figyelembevételre került, hogy az MKB

Bankot az eladás előtt külső tanácsadó is értékelt, egy sávot adva meg piaci értéként. A legjobb ajánlat az értékelési sáv közepénél magasabb volt, és az MKB Bank részére korábban nyújtott állami támogatás értékét is meghaladta.

A fentiek alapján a szanálási intézkedések záró lépéseként az MNB az MKB Bank részvényeit piaci értékesítés keretében, vagyoneértékesítés szanálási eszköz alkalmazásával értékesítette. A legjobb ajánlattevő a Blue Robin Investments S.C.A. – METIS Magántőkealap – Pannónia Nyugdíjpénztár konzorciuma volt, így az MKB Bank részvényeit ők szerezték meg 45-45-10 százalékos arányban, a befolyás szerzésének engedélyezését, valamint a 37 milliárd forintos vételár kifizetését követően (*MNB 2016a*). Az értékesítési folyamat során az MNB mint felügyeleti szerv ellenőrizte, hogy a vételi ajánlatot benyújtó társaságok megfelelnek-e a befolyásszerzés jogszabályi követelményének.

5. Az MKB Bank szanálásának zárása – összegzés

Az MKB Bank másfél éves reorganizációja volt az első hazai szanálási eljárás, ráadásul egy rendszerszinten jelentős, országos lefedettségű, nagy, univerzális bank vonatkozásában, amelyet az MNB mint szanálási hatóság – az Európai Unió helyreállítási és szanálási irányelve szerint, globális piaci elismertségnek örvendő tanácsadók bevonásával – eredményesen hajtott végre.

A szanálási eljárásban számos szanálási intézkedést alkalmaztak, de a toxikus eszközök leválasztása kulcsfontosságú volt az MKB Bank fenntartható pályára helyezésében. A Bizottság által elfogadott és 2015 végéig megvalósított portfólió-leválasztás nélkül az MKB Bank belső feltökésítésre szorult volna, a leválasztandó problémás eszközállományt piaci értékre kellett volna leértékelnie, és így tőkeemfelelési mutatója nem érte volna el a jogszabályi minimumot sem. Ebben az esetben az MKB Bank hitelezőinek pénzét is be kellett volna vonni a tőke rendezésbe (bail-in), ami tovább csökkentette volna az MKB Bank értékét. A sikeres portfólió-leválasztással az MNB megvalósította azt a célkitűzését is, hogy a betétesek és a hitelezők pénzének maximális védelme mellett, nekik veszteséget nem okozva kerüljön sor az MKB Bank hosszú távú fenntarthatóságának helyreállítására, működésének stabilizálására és az új tulajdonos részére történő átadására (*MNB 2016b*).

Az MKB Bank értékesítéséből befolyt vételár révén az MSZVK Zrt. vagyona nettó módon 35,2 milliárd forinttal növekedett, mivel a 37 milliárd forint vételárat az adófizetési kötelezettségek és a Szanálási Alap MKB Bank szanálása miatt felmerülő költségei csökkentik, amely így is meghaladja az állami támogatás 32 milliárd forintos összegét, ezért egyidejűleg az állami támogatás is visszafizetésre került a támogatást nyújtó MSZVK Zrt. részére. A Szanálási Alap tulajdonában álló MSZVK Zrt. vagyonának az MKB Bank értékesítésével lehetővé tett növekedése azért bír nagy jelentőséggel, mert a csak két évvel ezelőtt létrejött Szanálási Alap még nem

érte el a jogszabályban előírt feltöltöttségi szintet. Egy újabb szükséges bankmentés esetén ezért külső forrás bevonás válhatna szükségessé. A pénzügyi stabilitás fenntartása érdekében így rendkívüli állami költségek merülhetnének fel, valamint a hitelintézetek és a befektetési vállalkozások Szanálási Alapba fizetett éves díjai is megemelkedhetnének. Továbbá a portfólió átvételével az MSZVK Zrt. olyan eszközökhöz jutott, amelyeket ha sikeresen, a bekerülési érték (tényleges gazdasági érték) feletti megtérüléssel tud hasznosítani, akkor további vagyonnövekedést generálhat a Szanálási Alapnak.

A szanálási intézkedések eredményeként megszűntek az MKB Bank szanálására okot adó körülmények, és a 2016. június 30-án ismert adatok alapján a bank tőkehelyzete stabil, és előretekintve sem várható újabb fizetéseképtelenségi, illetve szanálási helyzet bekövetkezése a következő egy évben. Az MNB mint szanálási hatóság további alkalmazásra váró vagy szükségesnek mutatkozó szanálási intézkedést – minden releváns körülményt figyelembe véve – nem azonosított, erre figyelemmel az MKB Bank szanálási eljárását 2016. június 30. napján megszüntette. A szanálás megszüntetését követően „a piacra teljesen visszahelyezett” MKB Bank felett a tulajdonosi jogokat már nem a szanálási feladatkörében eljáró MNB, hanem az új tulajdonosok gyakorolják. Ezen túlmenően, természetesen a Felügyelet továbbra is folyamatos felügyeletet gyakorol az MKB Bank felett.

A szanálás sikerét elismerve a 2016 júliusában a Moody's Investors Service¹¹ nemzetközi hitelminősítő megerősítette, és stabilról pozitívrá javította az MKB Bank hosszú lejáratú betéti besorolását, továbbá az MKB Bank alapvető hitelbesorolását és partnerkockázati minősítését egy szinttel javította.

Az MKB Bank sikeres szanálása a pénzügyi stabilitásért felelős szervezetek (a Kormány, az MNB, a Szanálási Alap és az MSZVK Zrt.) hatékony együttműködésének eredménye, ami megadja a reményt arra, hogy a szanálási feladatkörében eljáró MNB későbbi bankmentés során is sikerrel tudja majd alkalmazni a szanálási eszköztárat, és a partner szervezetekkel szorosan együttműködve ily módon is képes lesz óvni a pénzügyi stabilitást.

¹¹ Moody's: Completion of MKB Bank's Resolution Is Credit Positive <https://www.moodys.com/credit-ratings/MKB-Bank-Zrt-credit-rating-600018782>

Felhasznált irodalom

Európai Bizottság (2008): *State aid: Commission approves state support for BayernLB*. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-2034_en.htm, letöltve: 2016. július 15.

Európai Bizottság (2009): *Commission communication on the return to viability and the assessment of restructuring measures in the financial sector in the current crisis under the State aid rules*. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XC0819\(03\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XC0819(03)&from=EN), letöltve: 2016. július 19.

Európai Bizottság (2012a): *New crisis management measures to avoid future bank bail-outs*. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-570_en.htm?locale=en, letöltve: 2016. július 11.

Európai Bizottság (2012b): *Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelvére a hitelintézetek és befektetési vállalkozások helyreállítását és szanálását célzó keretrendszer létrehozásáról és a 77/91/EGK és 82/891/EK tanácsi irányelv, a 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK és 2011/35/EU irányelv, valamint az 1093/2010/EU rendelet módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg), COM(2012) 280 final, 2012/0150(COD)*. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52012PC0280&from=EN>, letöltve: 2016. július 15.

Európai Bizottság (2012c): *State aid: Commission approves restructuring aid to BayernLB subject to repayment of €5 billion of aid*. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-847_en.htm, letöltve: 2016. július 15.

Európai Bizottság (2013): *Information from European Union Institutions, Bodies, Offices and Agencies*. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013XC0730\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013XC0730(01)&from=EN), letöltve: 2016. július 15.

Európai Bizottság (2015): *State aid SA.40441 (2015/N) – Hungary Restructuring of Magyar Kereskedelmi Bank Zrt.*: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/261437/261437_1721348_166_2.pdf, letöltve: 2015. július 15.

FSB (2011): *Financial Stability Board: Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions*. http://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_111104cc.pdf?page_moved=1, letöltve: 2016. július 15.

FSB (2014): *Financial Stability Board: Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions (revised version)*. http://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_141015.pdf, letöltve: 2016. július 15.

Magyar Közlöny (2015): *Az MKB Bank Zrt. szanálása tekintetében felmerülő állami szerepvállalásról*. 1861/2015. (XII. 2.) Korm. határozat. <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK15187.pdf>, letöltve: 2016. július 15.

Magyar Nemzeti Bank (2015a): *Rendben zajlik az MKB Bank szanálása*. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozolemenyek/2015-evi-sajtokozolemenyek/rendben-zajlik-az-mkb-bank-szanalasa>, letöltve: 2016. július 19.

Magyar Nemzeti Bank (2015b): *Összefoglaló a Magyar Nemzeti Bank H-SZN-I-6/2015. számú határozatáról, amelynek tárgya a szanálás alatt álló MKB Bank Zrt. vonatkozásában a vagyonértékesítés szanálási eszköz alkalmazása*. <https://www.mnb.hu/letoltes/szanalasi-intezkedest-bemutato-osszefoglalo.pdf>, letöltve: 2016. július 19.

Magyar Nemzeti Bank (2015c): *A rossz eszközöktől megtisztított MKB Bank már sikeresen értékesíthető*. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozolemenyek/2015-evi-sajtokozolemenyek/a-rossz-eszkozoktol-megtisztitott-mkb-bank-zrt-mar-sikeresen-ertekesitheto>, letöltve: 2016. július 19.

Magyar Nemzeti Bank (2016a): *Az Európai Bizottság szoros felügyelete mellett kiválasztásra kerültek az MKB Bank Zrt. új tulajdonosai*. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozolemenyek/2016-evi-sajtokozolemenyek/az-europai-bizottsag-szoros-felugyelete-mellett-kivalasz-tasra-kerultek-az-mkb-bank-zrt-uj-tulajdonosai>, letöltve: 2016. július 19.

Magyar Nemzeti Bank (2016b): *Összefoglaló a Magyar Nemzeti Bank H-SZN-I-75/2016. számú határozatáról, amellyel az MKB Bank Zrt. szanálási eljárása megszüntetésre került*. <https://www.mnb.hu/letoltes/mkb-szanalas-zarasa-osszefoglalo-hu.pdf>, letöltve: 2016. július 19.

Moody's (2016): *Completion of MKB Bank's Resolution Is Credit Positive (2016. július 11.)* <https://www.moody.com/credit-ratings/MKB-Bank-Zrt-credit-rating-600018782>, letöltve: 2016. július 15.

Nagy Márton (2016): *Banki tisztítókúra – Az MKB esete*, MNB: <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/szakmai-cikkek/tovabbi-szakmai-cikkek/nagy-marton-banki-tisztitokura-az-mkb-esete>, letöltve: 2016. július 19., az írás szerkesztett formában is megjelent: Nagy Márton (2016): *Sikeres banki tisztítókúra*, Figyelő 2016/28. szám, Budapest: pp. 14-15.